

УДК 355.5

В.В. Єманов, П.В. Пістряк, В.В. Соколовський, В.В. Обрядін

Національна академія Національної гвардії України, Харків

ВПЛИВ ПІДГОТОВЧИХ ВПРАВ НА ОПАНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ПРИЙОМІВ ТА ПРАВИЛ СТРІЛЬБИ

В статті теоретично обґрунтовано методикою використання індивідуальних підготовчих вправ для підвищення рівня підготовленості курсантів Національної академії Національної гвардії України з вогневої підготовки.

Ключові слова: вогнева підготовка, підготовчі вправи навчальних стрільб.

Вступ

Постановка проблеми. Вогнева підготовка є однією з ведучих дисциплін навчання військ. Її метою є навчання особового складу вмілому застосуванню штатної зброї та максимальному використанню її бойових можливостей для поразки противника з найменшою витратою часу та боєприпасів в умовах сучасного бою [1].

Для вищого військового навчального закладу (ВВНЗ), крім того, важливим є навчання курсантів методиці проведення занять з вогневої підготовки.

Виходячи з мети вогневої підготовки стрільба є кінцевим та найважливішим етапом навчання, під час якого навчаємі практично застосовують отримані знання, вміння та навички у бойовому використанні штатної зброї та боєприпасів для поразки різноманітних цілей [2].

Досвід застосування військ та проведення бойових стрільб у ВВНЗ свідчить, що практичним стрільбам повинні передувати стрілецькі тренування (вправи), а також практичні заняття на учбово-діючих стендах (УДС), динамічних тренажерах (ДТ) та габаритно-вагових макетах (ГВМ) на яких шляхом багаторазового, цілеспрямованого та свідомого повторення дій у курсантів відпрацьовуються і вдосконалюються необхідні вміння та навички, в тому числі й з виконання нормативів та практичних вправ стрільби.

Кожній стрільбі повинно передувати проведення чотирьох-п'яти стрілецьких тренувань і вивчення відповідних питань по матеріальній частині зброї, основам і правилам стрільби.

Тренування (вправи) по вогневій підготовці проводяться, як правило, шляхом виконання нормативів і спеціально розроблених підготовчих вправ в основному, на початкових етапах навчання, в тому числі й з використанням учбово-діючих стендів та тренажерів. При цьому умови виконання нормативів і підготовчих вправ по мірі надбання курсантами вмінь та навичок повинні ускладнюватися.

В сучасних складних економічних умовах у зв'язку з проведенням антитерористичної операції на сході країни та економією боєприпасів порушується принцип систематичності навчання, який передбачає

рівномірність проведення занять на протязі всього навчального періоду. Таким чином, зростає роль такого методу навчання, як тренування (вправа).

Курс стрільб із стрілецької зброї (КС із СЗ) ВВ МВС України [3] вимагає відпрацювання підготовчих вправ під час проведення стрілецьких тренувань, але у переліку вправ учбових стрільб вони не передбачені.

Крім цього у війська постійно надходять нові зразки озброєння та техніки, опанування якими є доволі складною справою, отже виникає необхідність розробки підготовчих вправ та аналізу їх впливу на опанування військовослужбовцями прийомів та правил стрільби.

Мета статті. Виявити вплив розроблених підготовчих вправ на рівень навченості курсантів вогневої підготовки та засвоєння ними прийомів та правил стрільби.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз освітньо-професійних програм та освітньо-кваліфікаційних характеристик та керівних документів з організації та проведення занять з вогневої підготовки у частинах та підрозділах Національної гвардії України [1 – 5] дозволив сформулювати вимоги до підготовчих вправ які будуть викладені далі.

Виклад основного матеріалу

Підготовчі вправи розробляються і виконуються відповідно до вимог КС із СЗ ВВ МВС України. При розробці підготовчих вправ повинні враховуватися навчальні програми, норми відпуску боєприпасів, устаткування вогневих містечок (стрільбищ), повинна дотримуватися методична послідовність у навчанні.

В умови розроблювальних вправ повинні включатися:

- призначення вправи, кількість і характер цілей;
- час їх показу, порядок освітлення та імітації вогню цілей;
- напрямок і швидкість руху цілей та дальність до них;
- положення для стрільби (спостереження, метання ручних гранат);

- кількість боєприпасів (якщо вправа виконується зі стрільбою);
- час на виконання вправи, оцінка за її виконання та особливості її виконання.

Кількість цілей у підготовчих вправах повинна залежати, від призначення вправи і наявного устаткування вогневих містечок (стрільбищ, полігонів).

Дальності до цілей повинні призначатися в межах прицільної дальності стрільби штатної зброї і з таким розрахунком, щоб особовий склад навчався розвідці цілей і веденню вогню на невідомих відстанях. При виконанні вправ уночі з приладами нічного бачення і нічних прицілів, цілі необхідно встановлювати на відстанях їхньої видимості.

Час показу цілей повинен бути таким, щоб той, кого навчають, зміг знайти цілі і зробити розрахунки та необхідну для її поразки кількість прицільних черг (пострілів). Час на виконання вправи визначається виходячи з умов спостереження (стрілби), кількості цілей, часу їхнього показу і підготовки навчаних.

Оцінка за виконання підготовчих вправ повинна виводитися:

- «відмінно», якщо уражені (виявлені) усі цілі;
- «добре», якщо уражено (виявлено) не менш двох третин цілей, у тому числі уражені всі цілі, по яких велася стрільба бойовими (малокаліберними) патронами;
- «задовільно», якщо уражено (виявлено) не менш половини цілей, у тому числі не менш половини цілей, по яких велася стрільба бойовими (малокаліберними) патронами.

Підготовчі вправи повинні відпрацьовуватися на стрілецьких тренуваннях на вогневих містечках (стрільбищах). Крім того, вони можуть виконуватися в ході занять по тактичній підготовці і водінню бойових машин, про що повинно вказуватися в навчальних програмах дисциплін та планах проведення цих занять.

Підготовчі вправи з БТР, по можливості, повинні виконуватися без витрати моторесурсів з використанням БТР, встановлених на БКУ, макетів БТР, навчальних веж і різних приладів, або ж комплексуватися з заняттями по водінню. При проведенні контрольних занять старшими керівниками стрільби, можуть бути використані БТР, що реально рухаються на підготовленій ділянці місцевості.

Підготовчі вправи по навчанню стрільбі і управлінню вогнем повинні включати рішення декількох вогневих та тактичних задач. При виконанні цих вправ одна чи кілька вогневих задач можуть зважуватися стрільбою бойовими (малокаліберними) патронами, а інші – умовними пострілами, що повинні контролюватися за допомогою навчальних приладів керівником заняття. Крім того, у ході виконання підготовчих вправ повинні удосконалюватися навички в діях при озброєнні (зі зброєю).

Для якісного відпрацьовування підготовчих вправ вогневі містечка (стрільбища) повинні мати необхідну кількість цілей, що з'являються і рухаються,

що дозволяє створювати різноманітну навчальну обстановку і забезпечувати повну зайнятість особового складу тренуванням протягом усього заняття.

Підготовчі вправи можуть виконуватися і на навчальному полі, що не має устаткування для цілей, що з'являються і рухаються або має таке устаткування на недостатню глибину. У цьому випадку поле розбивається на сектори, у кожному з яких виставляються нерухомі цілі по одному з варіантів вправи, що відпрацьовується. Характер цілей і місця їх розташування в секторах повинні мінятися.

При первинному навчанні деякі підготовчі вправи виконуються по елементах: показується одна з цілей і ті, яких навчають, вирішують вогневу задачу (виявляють ціль, визначають відстань до неї, призначають вихідні установки і ведуть по ній вогонь умовними пострілами); керівник перевіряє правильність дій кожного навчаних. Після правильного рішення даної вогневої задачі всіма курсантами керівник показує іншу ціль і навчаємі вирішують нову вогневу задачу. У такому ж порядку вирішуються інші вогневі задачі, передбачені умовами вправи.

Коли ті, кого навчають, придбають необхідні навички в рішенні вогневих задач, підготовчі вправи виконуються в комплексі: цілі показуються у визначеному порядку, ті, яких навчають, самостійно ведуть розвідку цілей і вирішують вогневі задачі умовними пострілами і стрільбою бойовими (малокаліберними) патронами.

Під рішенням вогневої задачі розуміється поразка одиночної чи групової цілі стрільбою бойовими (малокаліберними) патронами або умовними пострілами.

За результатами рішення вогневих задач необхідно кожному навчаємому виставляти оцінку за виконання вправи і визначати його готовність до виконання чергової вправи навчальних стрільб.

Для стрільби бойовими (малокаліберними) патронами у відділенні (взводі), необхідно призначати одного стріляючого, а при відпрацьовуванні підготовчих вправ безпосередньо перед виконанням чергової вправи навчальних стрільб і на контрольних заняттях можуть одночасно стріляти до третини навчаних. У цьому випадку ціль позначається декількома мішенями (по кількості стріляючих).

Підготовчі вправи необхідно відпрацьовувати як вдень, так і вночі, у тому числі з використанням приладів нічного бачення і нічних прицілів.

При виконанні вправ вночі без приладів нічного бачення і нічних прицілів частина цілей повинна висвітлюватися освітлювальними патронами, електричним розсіяним світлом та іншими засобами, а частина цілей – виявляти себе «спалахами пострілів».

У ході виконання підготовчих вправ варто практикувати відпрацьовування питань оцінки важливості цілей і визначення послідовності їх поразки, для чого цілі повинні показуватися групами (до двох-трьох цілей в групі).

При виконанні підготовчих вправ по навчанню стрільби і управлінню вогнем повинні в комплексі відпрацьовуватися прийоми (дії при озброєнні) та правила стрільби, розвідка цілей спостереженням, визначення відстаней, цілевказівка і метання ручних гранат. По кожній підготовчій вправі, що відпрацьовується, керівник заняття повинен розробляти кілька варіантів показу цілей з таким розрахунком, щоб для чергових змін тих, кого навчають, і при повторному виконанні вправи цілі показувалися в іншій послідовності і на інших відстанях.

При виконанні підготовчих вправ малокаліберними патронами цілі встановлюються на відстанях до 100 м, а їхні розміри зменшуються пропорційно зменшенню дальностей, передбачених умовами вправ для бойових патронів.

При виконанні підготовчих вправ по навчанню стрільби з коротких зупинок і з ходу по цілях, що з'являються, із БТР, установлених на рами хитання, бойовими патронами кожна ціль повинна позначатися двома-трьома мішенями на різних рубежах, що відрізняються по дальності на 50 – 100 м; мішені показуються послідовно після кожного пострілу з таким розрахунком, щоб імітувати наближення (віддалення) БТР до цілі. Час показу кожної мішені визначається передбачуваною швидкістю руху машини і відстанню між мішенями.

При виконанні вправ без застосування бойових (малокаліберних) патронів ціль вважається ураженою, якщо той, кого навчають, правильно призначив установки для стрільби (приціл, цілик, прицільну марку і крапку прицілювання), правильно навіз зброю в ціль і вчасно зробив «постріл» («черга»), а також якщо після одержання промаху вводив правильні коректури і домігся поразки цілі за час її показу (руху); дії навчаних контролюються керівником за допомогою навчальних приладів.

При визначенні оцінки за виконання підготовчих вправ по навчанню стрільби необхідно враховувати кількість уражених цілей або кількість влучень у ціль, при цьому цілі, уражені кулями, враховуються окремо.

Підготовчі вправи, що приводяться в підручниках та посібниках, по навчанню стрільби, управлінню вогнем, розвідці цілей спостереженням і метанню ручних гранат є зразковими [6]. При розробці цих вправ повинні враховуватися місцеві умови, задачі навчання на даний період, наявність боєприпасів, можливості учбово-матеріальної бази.

Досвід застосування викладених підходів до організації та проведення стрілецьких тренувань з виконанням підготовчих вправ стрільб показав необхідність контролю вогневої виучки курсантів молодших років навчання безпосередньо з початку їх навчання та визначення методів подальшої роботи з ними.

Первинна задача викладача (командира) полягає в тому, щоб встановити фактичну виучку кожного молодого курсанта. Тільки маючи конкретні дані

про сильні і слабкі сторони кожного навчаемого, можна правильно спланувати роботу в цілому по підрозділу і з кожним курсантом окремо.

Основними засобами визначення підготовленості навчаних є: спостереження за їх діями при виконанні прийомів стрільби, перевірка за допомогою навчальних приладів і практичної стрільби.

У процесі підготовки до стрільби командир повинен заносити результати перевірки курсанта в спеціальний зошит (робочу книжку викладача). Помилки стрільця визначаються шляхом порівняння якості виконання прийомів з вимогами Настанови по стрілецькій справі. При цьому варто мати на увазі індивідуальні особливості у виконанні тих чи інших прийомів, що можуть бути придбані курсантами раніше. Доцільність їхнього виправлення керівник занять визначає в кожному конкретному випадку. Крім помилок, необхідно відзначати і сильні сторони в підготовці курсанта.

Знайшовши помилки навчаних викладач (командир) повинний виділити з них загальні, характерні для більшості курсантів, наприклад невміння утримувати зброю при стрільби чергами. Такі прийоми, що більшістю курсантів виконуються з помилками, у ході подальших занять варто повторити з усім підрозділом. Помилки, характерні для декількох навчаних, усуваються в невеликих групах. У такі групи можна, зокрема, об'єднати тих, хто смикає за спусковий гачок, слабо знає прийоми стрільби з ручного кулемета і т.д. Не можна забувати і тих, у кого помилки не характерні для усіх: з одним необхідно попрацювати на навчальному приладі, з іншим – побільше постріляти третьому – порекомендувати прочитати ще раз чи Настанову, чи якунебудь науково-популярну брошуру на дану тему.

Варто мати на увазі, що очевидних, які кидаються в очі помилок буває небагато. У більшості випадків неправильні дії стрілка викликані декількома причинами, і методична майстерність викладача (командира) виявляється в його умінні швидко знайти справжню причину. Припустимо, у курсанта пробойні розташовуються у верхній частині мішені. Можливо, що військовослужбовець, брав велику мушку, високо ставив приклад у виїмці плеча, прицілювався вище нижнього обріза мішені; можуть бути й інші причини.

Якщо викладач (командир) чітко представляє весь комплекс можливих причин, що приводять до даної помилки, то він зможе правильно намітити напрямок подальшої роботи з курсантом. Користуючись методом виключення, тобто по черзі відкидаючи (у результаті додаткової перевірки) окремі причини, командир підходить до справжньої причини помилки. Велику допомогу в цьому робить і сам навчаний. Доцільно спочатку запитати його, чим він пояснює свій промах? Нерідко ті, яких навчають, можуть вказати на близьку до істини обставину. Для цього важливо вміти правильно вести цю бесіду. Бесіду варто вести невимушено. Стрілка треба змусити ретельно аналізу-

вати свої дії. Для цього дуже важливо навчити курсантів займатися самоспостереженням і самоконтролем. Уміння знаходити свої помилки, установлювати їх причини і домагатися їхнього усунення є ознакою зрілості і самостійності стрільця. Командир зобов'язаний поступово формувати у курсантів ці навички. Доцільно навчити курсантів після кожного пострілу зауважувати положення мушки щодо цілі і доповідати, наприклад: «Дрібна мушка», «Придержана вправо» і т.д. Корисно також після виявлення помилки того, кого навчають, указати на її причини і наслідки і запропонувати самому курсанту визначити, як її виправити. Інший раз стрілець сам підшукає ефективні прийоми боротьби з власною помилкою.

До першої стрільби важливо перевірити знання курсантами будови зброї, прийомів звертання зі зброєю і боеприпасами, уміння готуватися до стрільби з автоматичної зброї, вести вогонь чергами і знання основних правил стрільби. Знайшовши помилки, командир повинний у найкоротший термін домогтися їхнього усунення.

Отримані на заняттях дані про підготовленість курсантів викладач (командир) використовує на стрільбах, що дають йому матеріал для остаточного судження про виучку кожного, кого навчають.

Першу стрільбу необхідно проводити в сприятливих умовах, що дозволяє краще виявити особливості підготовки стрілка. Під час стрільби командир уважно спостерігає за кожним курсантом. Варто мати на увазі, що поведіння курсанта на вогневому рубежі може бути іншим порівняно з тим, як він себе тримав на заняттях: може з'явитися нервозність, напруженість і т.д. Різного роду замітки про приготування, поведіння курсанта на вогневому рубежі принесуть велику допомогу викладачу (командиру), коли він буде робити розбір стрільби.

На підставі результатів стрільби, що бажано фіксувати в стрілецькій книжці з вказівкою розташування пробіж, командир може тимчасово виділити слабких стрільців в окрему групу і більше займатися з ними особисто.

Зазначені питання щодо тренувань і виконання підготовчих вправ стрільб, в більшості випадків можна здійснити за допомогою тренажерів різних типів та видів. Так, наприклад, виконання всіх підготовчих

вправ стрільб і нормативів, що розроблені кафедрою озброєння та стрільби для озброєння бойового модуля БТР-4Е можна здійснювати на динамічному тренажері БТР-4Е та учбово-діючому стенді бойового модуля; з управління вогнем та виконанням підготовчих вправ стрільб зенітних та протитанкових засобів – на тренажерах ракетних комплексів «Тригль» та «Трекон», для стрільби зі стрілецької зброї – за допомогою комп'ютерної програми «Вчись прицільно стріляти». Вказане програмне забезпечення розроблено та постійно вдосконалюється спільною працею викладачів кафедри озброєння та стрільби, науково-дослідним центром Академії та організаціями-розробниками тренажерних комплексів.

Висновки

Таким чином, реалізація запропонованого підходу до втілення методики вогневої підготовки курсантів Національної академії Національної гвардії України на основі використання індивідуальних підготовчих вправ дозволить викладачу (командиру) досягти певних результатів у підвищенні вогневої майстерності та загалом навчання курсантів підрозділу.

Список літератури

1. Про затвердження та введення в дію організаційно-методичних вказівок з бойової та спеціальної підготовки Національної гвардії України на 2015 рік: Наказ командувача НГУ від 28.11.2014 р. № 462. – 43 с.
2. Лавніченко О.В. Методика вогневої підготовки [Текст] : навч. посіб. / О.В. Лавніченко, Ю.М. Черніченко, В.В. Задирака, А.О. Пожидаєв. – Х.: Військ. ін-т ВВ МВС України, 2005. – 120 с.
3. Про затвердження «Курсу стрільб зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин внутрішніх військ МВС України»: Наказ Командуючого ВВ МВС України від 15.07.2013 р. № 679. – 173 с.
4. Програма бойової та спеціальної підготовки підрозділів ВВ МВС України: Наказ Командуючого ВВ МВС України від 16.12.2013 р. № 497.
5. Лавніченко О.В. Правила стрільби із стрілецької зброї та засобів ближнього бою / О.В. Лавніченко, Ю.М. Черніченко, С.Д. Пенков. – Х.: Військ. ін-т НГУ, 1998. – 29 с.

Надійшла до редколегії 21.05.2015

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

ВЛИЯНИЕ ПОДГОТОВИТЕЛЬНЫХ УПРАЖНЕНИЙ НА ОПАНУВАННЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИМИ ПРИЕМОМ И ПРАВИЛ СТРЕЛЬБЫ

В.В. Еманов, П.В. Пистряк, В.В. Соколовский, В.В. Обрядин

В статье теоретически обосновано методику использования индивидуальных подготовительных упражнений для повышения уровня подготовки курсантов Национальной академии Национальной гвардии Украины по огневой подготовке.

Ключевые слова: огневая подготовка, подготовительные упражнения стрельб.

INFLUENCE OF PREPARATORY EXERCISES ON ОПАНУВАННЯ SERVICEMEN OF RECEPTIONS AND RULES OF FIRING

V.V. Yemanov, P.V. Pistrjak, V.V. Sokolovskiy, V.V. Obrjadin

In the article in theory methodology of the use of individual preparatory exercises is reasonable for the increase of level of preparation of students of the National academy of the National household troops of Ukraine on fire preparation.

Keywords: fire preparation, preparatory exercises of firings.